

Wdrażanie w organizacji wymagań normy ISO 9001:2015 w zakresie ryzyka

Marek Roszak

Niniejsze opracowanie dotyczy zagadnienia ryzyka jako wymagania zawartego w znowelizowanej normie ISO 9001 z roku 2015. Określono najważniejsze stojące przed organizacjami zadania związane z wdrożeniem wymagań normy w omawianym zakresie, dokonując interpretacji wymagań oraz ich korelacji w zakresie procesów zarządczych w organizacji.

1. Wprowadzenie

Nowelizacja normy ISO 9001 z roku 2015 przyniosła nowe, ujęte w niej treści – stanowiące określenie minimalnych wymagań w zakresie systemowego zarządzania jakością.

Zasadnicza zmiana wynikająca z nowelizacji dotyczyła przyjętej struktury normy opartej o ujednoczony 10-rozdziałowy układ, a także o ustalenie pewnego zakresu treści wspólnych dla norm z zakresu zarządzania. Działania te skutkować mają uproszczeniem w zakresie korelacji norm z zakresu systemów zarządzania, a w praktyce skutecznym integrowaniem systemów.

Jednym z wymagań, które budzi znaczące zainteresowanie od początku prac nad nowelizacją normy ISO 9001, jest zagadnienie dotyczące ryzyka i – co należy podkreślić – szans (możliwości).

Zagadnienie ryzyka nie stanowi zagadnienia nowego; pojęcie zarządzania ryzykiem jest znane i stosowane w praktyce zarządczej od ponad wieku.

Zarządzanie ryzykiem opiera się na analizie ważnych kwestii w zakresie ekonomii, polityki, militarnym, naukowym, przyrodniczym czy technologicznym, w szczególności w odniesieniu do XX wieku, w którym ilość i zakres powyższych kwestii, nawzajem się przeplata i oddziałuje, co wzmogło zainteresowanie i wykreowanie zagadnienia zarządzania ryzykiem oraz praktyczną jego implementację w działalności wielu organizacji.

W zakresie dotyczącym zarządzania ryzykiem wyróżnia się generalnie dwa filary jego tworzenia. Pierwszy, najstarszy,

wywodzi się z obszaru amerykańskiego. Dotyczy traktowania zarządzania ryzykiem jako synonimu zarządzania ubezpieczeniami. Sfera ubezpieczeń dotyczy określenia metod transferu ryzyka, realizowanych przez ubezpieczenie przez organizację zewnętrzną, tzn. przeniesienia ryzyka – w związku z powyższym pojawiło się określenie *risk insurance management*. Filar drugi to kompleksowe podejście do zarządzania ryzykiem jako części zintegrowanego systemu zarządzania przedsiębiorstwem.

Zarządzanie ryzykiem, rozumiane jako *risk management*, oznacza kształtowanie polityki ryzyka w celu możliwie korzystnego pokrycia ryzyka przez ubezpieczenie oraz obniżkę kosztów związanych z opłacaniem składek ubezpieczeniowych przez stosowanie środków zapobiegających powstaniu szkody – to rozumienie zarządzania ryzykiem oparte jest na systemie ubezpieczeń. Przenosząc koncepcję zarządzania ryzykiem w obszar działalności przedsiębiorstw, stanowi ono koncepcję traktowania ryzyka towarzyszącego procesowi decyzyjnemu w przedsiębiorstwie jako integralnej części zarządzania – całą organizacją.

Powyższy podział znaczeniowy ryzyka jest na tyle ugruntowany, iż określa się go jako ryzyko czyste, które podlega ubezpieczeniu, oraz ryzyko spekulatywne – dotyczące działalności, której nie można ubezpieczyć.

U podstaw zagadnień ryzyka leży fundamentalne stwierdzenie, iż nie-

podejmowanie ryzyka nie prowadzi do sukcesów, jednakże nadmierne ryzyko również ma wpływ na skuteczność osiągnięcia sukcesu. Skuteczność zarządzania ryzykiem zależy od jego określenia i właściwej oceny, tak więc ryzyko nie może być ani przeszacowane, ani niedoszacowane.

Współcześnie można uznać – co nie jest podyktowane określeniem nowych wymagań w normie ISO 9001, ale praktyczną potrzebą implementacji tego zagadnienia do praktyki zarządczej – iż zarządzanie ryzykiem stało się wyznacznikiem i integralnym elementem kultury organizacyjnej, co w praktyce oznacza jego przełożenie na cele strategiczne, taktyczne i operacyjne organizacji oraz ściśle sprecyzowanie odpowiedzialności ludzi w ujęciu jednostkowym, funkcyjnym i obszarowym.

Zarządzanie ryzykiem definiowane jest jako skoordynowane działania dotyczące kierowania i nadzorowania organizacją w odniesieniu do ryzyka [ISO Guide 73:2009, definicja 2.1.8].

Należy podkreślić istotny aspekt tworzenia kultury organizacyjnej w obszarze zarządzania ryzykiem. Najbardziej widoczna zmiana (w okresie od transformacji w Polsce) w tym zakresie dotyczy bezpieczeństwa i higieny pracy. Tworzenie kultury organizacyjnej w obszarze ryzyka jest tak samo ważne i trudne, jak tworzenie kultury w obszarze jakości, której dopełnienie ona stanowi. Zagadnienie implementacji zarządzania ryzykiem w organizacji musi się wiązać z odniesieniem i ugruntowaniem kultury

organizacji w tym zakresie, co dotyczy ustalenia norm społecznych i systemu wartości stymulujących pracowników do świadomego zaangażowania się w tym zakresie, ustanowienie właściwego „klimatu” organizacji w rozumieniu idei zarządzania ryzykiem, ustanowienia mechanizmów zarządzania w tym zakresie – powyższe stanowi o skuteczności zarządzania ryzykiem.

Nie można rozdzielać aspektów zarządzania ryzykiem do wybranych zagadnień, traktować go jako wybranej składowej w systemie zarządzania, wybiórczo traktować obszarów jego realizacji, definiować zakresu działań związanych z zarządzaniem ryzykiem jako jedynie formalne spełnienie wybranych wymagań normy ISO 9001 czy innej z zakresu zarządzania, gdyż będzie miało to generalny wpływ na skuteczność osiągania celów strategicznych, ale i taktycznych czy operacyjnych.

Zarządzanie ryzykiem należy uznać za narzędzie systemowe implementowane w organizacji, mające za zadanie wpłynąć na skuteczność osiągania celów, stąd tak ważne jest opracowanie i utrwalenie, ale i doskonalenie wzorów myślenia i działania w zakresie kultury organizacyjnej podmiotów, które chcą wdrożyć i skutecznie wykorzystywać zarządzanie ryzykiem.

W związku z dużym zainteresowaniem, ale i praktycznym znaczeniem opracowano dedykowaną zarządzaniu ryzykiem normę ISO 31000:2009 Risk Management – *Principles and guidelines*. Przyjąć należy, iż standardy w zakresie zarządzania ryzykiem powinny dać organizacjom określenie podstawowych zasad w powyższym zakresie, wspierając je w obszarze działalności organizacyjnej, skutkującej: zwiększeniem prawdopodobieństwa osiągnięcia celu, uświadomieniem potrzeby identyfikacji ryzyka, stosowaniem właściwych, wymaganych regulacji prawnych i norm międzynarodowych, zwiększaniem zaufania i pewności wśród zainteresowanych podmiotów, ustanowieniem dogodnej bazy dla planowania i podejmowania decyzji, efektywnej alokacji i wykorzystaniem zasobów w zakresie postępowania z ryzykiem, zapewnieniem ustalonych norm w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa

oraz ochrony środowiska, minimalizowaniem strat.

Zarządzanie ryzykiem musi stanowić działanie stymulujące podejmowanie działań doskonalących w zakresie identyfikacji szans (możliwości) i zagrożeń (ryzyk), dotyczące sprawozdawczości finansowej, organizacji procesów, procesu kontroli, operacyjnej skuteczności i efektywności systemu, zapobiegania stratom i kierowania w miejscach zdarzeń (incydentów), wykorzystania doświadczeń w organizacji, elastyczności organizacyjnej.

Ryzyko definiowane jest jako „wpływ niepewności na cele”, co stanowi fundament w zrozumieniu i wdrożeniu zarządzania ryzykiem w organizacji. Tak definiowane ryzyko, a w konsekwencji odpowiednie ustalenie mechanizmów zarządczych w organizacji, musi skutkować zwiększeniem skuteczności osiągania sukcesu przez organizację.

2. Zarządzanie ryzykiem jako element sukcesu organizacji

Wstępem do nowelizacji normy ISO 9001 było wydanie normy ISO 9004 „Zarządzanie ukierunkowane na trwałe sukcesy organizacji. Podejście wykorzystujące zarządzanie jakością”. w roku 2009. W normie tej zwraca się uwagę na ograniczenie ryzyka jako stanowiące podstawowe działanie w uzyskaniu trwałego sukcesu organizacji. Konsekwencja i pragmatyzm zawartych w normie treści wskazują, iż trwałe sukcesy organizacji uzależniony jest od:

- zdolności organizacji do spełnienia potrzeb i wymagań klientów (a w tym: oceny tej zdolności, analizy zmian potrzeb i wymagań – co wiąże się z określeniem ryzyka, ale zarazem możliwości);
- zdolności organizacji do spełnienia potrzeb i wymagań stron zainteresowanych (a w tym: oceny tej zdolności, analizy zmian potrzeb i wymagań – co wiąże się z określeniem ryzyka, ale zarazem i możliwości);
- zdolności implementacji strategii zrównoważonego rozwoju jako kompleksowego podjęcia do analizy aspektów społecznych, środowiskowych i ekonomicznych (a w tym: oceny tej zdolności, analizy zmian w zakresie

aspektów strategii – co wiąże się z określeniem ryzyka, ale zarazem i możliwości).

Należy zwrócić uwagę, iż zarządzanie ryzykiem musi uwzględniać także określenie szans dla organizacji, które są bezsprzecznie powiązane z analizą ryzyka. Ryzyko, stanowiąc efekt niepewności, może mieć skutek zarówno pozytywny, jak i negatywny. Ów pozytywny skutek wynikający z ryzyka może prowadzić do szansy, ale nie wszystkie pozytywne skutki ryzyka bezpośrednio prowadzą do szans.

Zastosowanie w organizacji podejścia opartego na ryzyku powinno umożliwić określenie czynników, które mogą powodować odchylenia od zaplanowanych wyników dotyczących procesów i systemu zarządzania jakością, wprowadzenie zapobiegawczych środków nadzoru w celu zminimalizowania negatywnych skutków oraz maksymalizowaniu wykorzystania pojawiających się szans.

Podkreśla się istotę świadomości w zakresie zmian potrzeb i oczekiwań stron zainteresowanych. Zmiany w tym zakresie mogą mieć fundamentalne znaczenie dla odniesienia sukcesu organizacji.

Nie bez znaczenia jest tu aspekt „uczenia się” jako metody pozyskiwania wiedzy – elementu strategicznego w kształtowaniu sukcesu organizacji. Powinno się to przekładać na wprowadzanie udoskonaleń, a także innowacji, które bezpośrednio wpływają na skuteczność i efektywność osiągania celów.

Dojrzałość organizacji, jako miara osiągania trwałego sukcesu, stanowi skutek właściwie funkcjonujących w niej mechanizmów zarządczych, dotyczących takich aspektów, jak:

- zrozumienie i spełnienie potrzeb i oczekiwań stron zainteresowanych;
- monitorowanie zmian w otoczeniu organizacji;
- identyfikacja obszarów do doskonalenia i wdrażania innowacji;
- zarządzanie procesami i zasobami;
- zwiększanie zaangażowania pracowników.

Ryzyko dotyczy każdego poziomu działalności organizacji, gdyż poziomy te są ze sobą ściśle powiązane, a ryzyka na poszczególnych poziomach oddziałują

na siebie i skutkują potencjalnym ich zwiększeniem oraz wpływają na osiągnięcie celów.

Na poziomie strategicznym zarządzania organizacją wymagane jest określenie strategii i mierzalnych celów, co musi wiązać się z oceną ryzyka strategicznego i określeniem odpowiednich środków zaradczych. Powyższe wiąże się bezpośrednio z ustanowieniem odpowiednich procesów i zasobów niezbędnych do osiągnięcia celów.

W dziedzinie zarządzania procesami w organizacji zakres zarządzania ryzykiem dotyczy np. identyfikacji potencjalnych problemów we wzajemnym ich oddziaływaniu. Kolejno w zakresie zasobów działanie to powinno dotyczyć identyfikacji i oceny ryzyka potencjalnego niedoboru i ciągłego monitorowania wykorzystania zasobów, co przekłada się wprost na definiowanie działań doskonalących, tj. optymalizacji procesów czy poszukiwania nowych technologii. W zakresie ekonomicznym na poziomie strategicznym organizacje powinny analizować ryzyka związane z odpowiedzialnością prawną za wyrób.

Norma ISO 9004 zaleca działania dotyczące ryzyka związane z działaniami w zakresie innowacji, zalecając ocenę potencjalnych ryzyk, w tym z rozważeniem potencjalnego wpływu na organizację zmian i przygotowanie działań zapobiegawczych w celu złagodzenia możliwych do wystąpienia ryzyk. Zaleca również opracowanie planów awaryjnych, o ile są one niezbędne.

Ilość czynników wpływających na sukces organizacji jest znacząca, jednakże brak ich identyfikacji i skuteczności w zarządzaniu nimi stanowi klucz w osiągnięciu sukcesu.

3. Ryzyko jako wymaganie w normie ISO 9001

Ryzyko pojawia się wielokrotnie w znowelizowanej normie ISO 9001 z roku 2015. Nie jest zadaniem niniejszego opracowania wskazanie punktów wymagań normy jako klucza do zrozumienia istoty zarządzania ryzykiem, ale określenie mechanizmów zarządczych w organizacji, które będą stanowiły o skuteczności nie tylko w sferze zarządzania ryzykiem, ale systemowego

zarządzania organizacją, tak więc interpretacja wymagań stanowić ma praktyczne określenie działań ukierunkowanych na zwiększenie możliwości osiągnięcia stawianych celów.

Norma ISO 9001:2015, we wprowadzeniu określając korzyści dla organizacji z wdrożenia systemu zarządzania jakością, podkreśla uwzględnienie ryzyka i szans związanych z kontekstem i celami organizacji, zalecając utrzymanie podejścia procesowego w zarządzaniu organizacją, opartego na procesie doskonalenia – spirali jakości, ale włączając w ten zakres podejście oparte na ryzyku.

Podejście oparte na ryzyku zostało zdefiniowane jako wdrożenie mechanizmów umożliwiających organizacji określenie czynników, które mogą spowodować odchylenia od zaplanowanych wyników, zarówno w zakresie poszczególnych procesów, jak i całego systemu. Stąd najistotniejszy w zakresie zarządzania ryzykiem jest etap planowania – określenia tych czynników.

Powyższe definiuje znaczenie zarządzania ryzykiem w organizacji jako narzędzia stanowiącego mechanizm działań zapobiegawczych, ustalających środki nadzoru mające wpłynąć na minimalizację negatywnych skutków a maksymalizację szans (możliwości).

Zarządzanie ryzykiem musi stanowić element strategii organizacji, co pozwoli na przeniesienie istoty zarządzania ryzykiem na poziom taktyczny i operacyjny.

Na poziomie zarządzania procesami zarządzanie ryzykiem musi odnosić się do ważności tych procesów i wpływu ich na osiągnięcie celów strategicznych. Implementacja podejścia procesowego w organizacji wymusza wdrożenie skutecznych mechanizmów zarządzania procesami, co fundamentalnie związane jest z określeniem sposobu kontroli tych procesów, monitorowaniem i pomiarami w ustalonych punktach procesów, niezbędnych do skutecznego nadzorowania, ale specyficznych dla danego procesu i bezpośrednio związanego z ryzykiem.

Ryzyko i możliwości na poziomie operacyjnym muszą odnosić się do długoterminowej perspektywy działalności organizacji. Same z natury rzeczy są obciążone największym ryzykiem popełnienia błędu przy jego szacowaniu.

W wielu organizacjach stosowane są narzędzia i mechanizmy, które posiadają istotny wpływ na zmniejszenie ryzyka zarówno na poziomie operacyjnym, taktycznym, jak i strategicznym. Do narzędzi takich należą analiza przyczyn i skutków wad czy plany jakości. O ile narzędzia te opracowywane są w układzie procesowym obejmującym wszystkie etapy realizacji procesu, można uznać, iż na etapie planowania zarządzanie ryzykiem jest urzeczywistnione. Pozostaje określenie skutków, jakie niesie ze sobą wdrożenie zdefiniowanych w tych dokumentach wartości i mechanizmów.

Jako szczególnie ważne w zakresie wpływu i znaczenia na działalność organizacji definiuje się znaczenie otoczenia. Dotyczy to skonkretyzowania podmiotów, które obecnie lub w przyszłości mogą wpływać na działalność organizacji. Monitorowanie zmian w tym zakresie postrzegane jest jako jedno z wymagań o szczególnym znaczeniu dla definiowania ryzyk na poziomie strategicznym organizacji. Analiza w tym zakresie koresponduje z uznaniem atrybutowego uczestnictwa organizacji w całym łańcuchu wytwórczym. Wszelkie zmiany w tym łańcuchu mogą mieć istotne znaczenie nie tylko na osiąganie celów organizacji, ale jej fundamentalny byt.

Nie bez znaczenia jest dokonywanie analizy otoczenia związanego z działalnością organizacji, a w istocie – nadzorowanie zmian w otoczeniu i ich wpływu na działalność organizacji. Otoczenie powinno być rozumiane perspektywicznie – nie stawiając granicy obszarowo, ale znaczeniowo i podmiotowo pod względem jego wpływu na działalność organizacji.

Podmiotowe podejście do analizy stron zainteresowanych ma służyć ich identyfikacji oraz określeniu ich wpływu na działalność organizacji, określeniu ryzyk związanych z wpływem na zakres działalności i zdefiniowaniu siły wpływu. Strona zainteresowana to podmiot, który warunkuje wartość dodaną stworzoną przez organizację, z tego względu analiza taka wydaje się bezsprzecznie ważna. Strona zainteresowana to także potencjalnie mogąca współdziałać

z organizacją, a także ta, na którą organizacja ma wpływ. W tym zakresie ryzyka mogą dotyczyć wielu aspektów:

- działań związanych z zakresem, sposobem działalności, to również ryzyko utrzymania klienta końcowego, dla którego pracuje wiele organizacji połączonych relacjami biznesowymi;
- ryzyka pominięcia podmiotu lub złego oszacowania zarówno ryzyk, jak i szans związanych z danym podmiotem.

Powyższe skłania do podjęcia analiz z perspektywy łańcucha wytwórczego i dokonanie analiz ryzyka i szans związanych ze współpracą w zakresie dostawców, partnerów i innych stron zainteresowanych.

Wymagania normy nie definiują sposobu analizy ryzyka, jednakże – jak już podkreślano – etap identyfikacji ryzyk jest fundamentalny dla skuteczności wszelkich dalszych działań w tym zakresie.

Czas odniesienia dotyczący analiz ryzyka musi obejmować zarówno perspektywę krótko-, jak i długoterminową, co powinno pozwolić skuteczniej planować mechanizmy zarządcze w tym zakresie oraz definiować zadania mające na celu eliminację potencjalnych zagrożeń czy wykorzystania szans.

Celem wdrożenia zarządzania ryzykiem w organizacji powinno być opracowanie strategii minimalizacji ryzyka, strategii, która będzie obejmowała wszystkie poziomy i obszary zarządzania organizacją. Budowa strategii musi opierać się na implementacji skutecznych mechanizmów zarządczych w systemie zarządzania organizacją, ale i powinna obejmować działania poza organizacją.

Zasoby powinny stanowić jeden z podstawowych obszarów definiowania ryzyka:

- zasoby ludzkie – potencjalne ryzyka dotyczyć będą kurczących się zasobów ludzkich, braku specjalistów, braków w zakresie wiedzy i kompetencji; stanowi to ważny problem z racji utrzymania ciągłości realizacji procesów, a tym samym osiągnięcia celów. W tym zakresie organizacja musi wykazać się wdrożonymi mechanizmami gwarantującymi rzeczywisty i skuteczny sposób minimalizacji określonych ryzyk;

- zasoby techniczne w zakresie parku maszynowego – ryzykiem może być sam proces zużycia, w tym zakresie organizacja musi również określić potencjalne ryzyka i mechanizmy ich monitorowania i minimalizacji, np. poprzez implementację zasad zarządzania opartych o TPM;
- technologia jako zasób kluczowy dla organizacji – w tym zakresie odzwierciedleniem działań związanych z analizą ryzyka będzie np. określenie luki technologicznej; zarządzanie tą sferą działalności ma swoje konsekwencje na każdym poziomie zarządzania organizacją.

Zarządzanie ryzykiem musi opierać się na implementacji wewnętrznych mechanizmów dotyczących zarządzania procesami pozwalającymi osiągać cele organizacji, a w tym pozwalać szybko reagować przede wszystkim na zmiany otoczenia. Pozostaje otwartą kwestią, jak te mechanizmy zostaną określone przez organizację i jak one będą funkcjonować.

Aspekty zarządzania ryzykiem powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie w polityce zarządzania organizacją. Ryzyko powinno być rozumiane jako element systemu i musi być określone poprzez wpływ na cele organizacji mechanizmów nim zarządzających.

Każdy poziom organizacji powinien być charakteryzowany przez określone ryzyka i mechanizmy zarządzania nimi, ale również korelację z pozostałymi poziomami. I tak: na poziomie strategicznym ustalone cele mierzalne powinny być skorelowane z polityką, a ta warunkować powinna działania strategiczne dotyczące systemowego zarządzania ryzykiem. Ocena ryzyka strategicznego powinna skłaniać do określenia działań związanych z analizą ryzyk mających wpływ na działalność organizacji. Dotyczyć to może np. wypadków i awarii.

Schodząc poniżej, analiza ta powinna przekładać się na poziom działań związanych z procesami, w tym wpływać na ich skuteczność i efektywność (również w zakresie zasobowym) poprzez definiowanie, monitorowanie, ocenianie i minimalizację występujących ryzyk.

Praktyczne wdrożenie zarządzania ryzykiem powinno stanowić dla

Tabela 1. Wymagania dotyczące ryzyka w normie ISO 9001:2015

Rozdział normy	Punkty dotyczące ryzyka
4.	4.4.1
5.	5.1.1; 5.1.2
6.	6.1 (6.1.1; 6.1.2)
9.	9.1.3; 9.3.2;
10.	10.2.1

organizacji przyjęcie strategii opartej na optymalizacji procesów, nowych technologiach i definiowaniu zasobów.

4. Podsumowanie jako szansa dla definiowania wniosków

Najistotniejszym ryzykiem związanym z implementacją nowych wymagań zawartych w normie ISO 9001 z roku 2015 jest świadome ich zrozumienie oraz przyjęcie ich jako zasadniczej zmiany i przejścia z utrzymywania systemów zarządzania bazujących na dokumentowaniu ich funkcjonowania na systemy oparte na wysokiej świadomości znaczenia osiągania celów i zrozumienia dynamiki zmian.

Niska świadomość w zakresie postrzegania ryzyk i szans w działalności organizacji jest jednym z fundamentalnych zadań związanych z wdrożeniem systemów i spełnieniem wymagań zawartych w znowelizowanej normie.

Najważniejszym dla skutecznego zarządzania ryzykiem jest etap planowania związany z identyfikacją oraz uwzględnieniem ryzyka i szans w działalności organizacji poprzez ustanowienie odpowiednich mechanizmów zarządczych, a przede wszystkim zwiększenie świadomości w tym zakresie. Należy mieć na uwadze, iż powyższe nie stanowi jednorazowego działania, a wymaga kolejnych iteracji, w odstępach czasu właściwym dla danej organizacji, jej kontekstu, dynamiki zmian, zdefiniowanych potrzeb.

Wymagania dotyczące ryzyka zawarte w normie ISO 9001:2015 odnoszą się do trzech etapów spirali jakości: do etapu planowania (rozdziały normy 4, 5, 6), etapu sprawdzania (rozdział 9 normy) oraz etapu doskonalenia (rozdział 10 normy). W tabeli 1 zawarto odniesienie do poszczególnych wymagań normy

ISO 9001 zawierających wprost określenie ryzyka. Szczególne znaczenie ma fakt wpisania wymagania dotyczącego ryzyka w punkcie 6.1 – wymagań normy dotyczących planowania systemu zarządzania jakością i jego powiązania z wymaganiami zawartymi w punktach normy 4.1 i 4.2, bez spełnienia których nie jest możliwe skuteczne wdrożenie systemu oraz jego utrzymanie.

Brak analiz i zdefiniowania ryzyk stanowić będzie główną przyczynę braku lub niepełnego spełnienia wymagań zawartych w znowelizowanej normie.

Należy podkreślić, iż norma ISO 9001 definiuje jedynie obszary, zadania, zakresy, do których w aspekcie ryzyka organizacja powinna się odnieść, wziąć pod uwagę, rozważyć potrzebę ich wdrożenia. Skuteczność (oparta na świadomości) wykorzystania wymagań odnoszących się do ryzyka, a w konsekwencji skuteczność zarządzania ryzykiem i całą organizacją wprost związana jest z mechanizmami zarządczymi ustanowionymi przez organizację. Należy podkreślić że nie jest istotą systemu

dokumentowanie samych mechanizmów (np. lista ryzyk), ale analiza skuteczności ich implementacji i wpływu na osiągnięte przez organizację cele, poprzez podejmowane działania mające na celu ograniczenie ryzyka i wykorzystanie szans.

Literatura

- [1] PKN-ISO Guide 73:2009. Zarządzanie ryzykiem – Terminologia, PKN, Warszawa 2012.
- [2] PN EN ISO 9001:2015-10. Systemy zarządzania jakością – Wymagania, PKN, Warszawa 2016.
- [3] PN EN ISO 9004:2010. Zarządzanie ukierunkowane na trwały sukces organizacji – Podejście wykorzystujące zarządzanie jakością, PKN, Warszawa 2010.
- [4] PN-ISO 31000:2012. Zarządzanie ryzykiem – Zasady i wytyczne, PKN, Warszawa 2012.
- [5] KACZMAREK T.T.: *Zarządzanie zdywersyfikowanym ryzykiem w świetle badań interdyscyplinarnych*, Wyd. Wyższa Szkoła Zarządzania i Marketingu, Warszawa 2003.

- [6] WRÓBLEWSKI D., POŁĘC B.: *Teoria i praktyka zarządzania ryzykiem – normy a regulacje w prawie miejscowym* [w:] MAJCHRZAK D. (RED.): *Zarządzanie kryzysowe w wymiarze lokalnym. Organizacja, procedury, organy i instytucje*, AON, Warszawa 2014.
- [7] KLENIEWSKI A.: *Zarządzanie ryzykiem w systemie zarządzania jakością*. „Problemy Jakości” 2/2015.
- [8] GOŁAŚ H., MAZUR A., MISZTAŁ A.: *Model doskonalenia przedsiębiorstwa przez zarządzanie ryzykiem zgodnie z ISO 9001:2015*. „Problemy Jakości” 10/2016.
- [9] KOZAKIEWICZ M., SAWICKI G.: *Elementy ryzyka w zarządzaniu jakością w przedsiębiorstwie produkcyjnym*. „Mechanik” 90/2017.
- [10] ZAPŁATA S.: *Miejsce systemowego zarządzania jakością w zarządzaniu ryzykiem w organizacji*. *Studia Oeconomica Posnaniensia*, 2016, 4.12: 74–94.

 dr hab. inż. Marek Roszak
Prof. nzw. w Pol. Śl.